

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

- видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 121.; Франко І. Справа Гауча на русинсько-галицькому ґрунті // Іван Франко. Педагогічні статті і висловлювання. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 125–126.
20. Див. про це: Франко І. [Львівський університет] // Іван Франко. Педагогічні статті і висловлювання. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 123–124.; Франко І. Львівський університет // Іван Франко. Педагогічні статті і висловлювання. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 202–205.
21. Див. докладніше: Франко І. Оловець // Збір. творів у 50-ти т. – Т. 15. – К.: Наукова думка, 1978. – С. 72–85.; Франко І. Отець-гуморист // Збір. творів у 50-ти т. – Т. 21. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 288–316.
22. Див. про це докладніше: Франко І. Учитель // Збір. творів у 50-ти т. – Т. 24. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 65–123.
23. Див. докладніше: Франко І. Спомини з моїх гімназійних часів // Збір. творів у 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1983. – Т. 39. – С. 50–55; Франко І. Гірчичне зерно. (Із моїх споминів) // Збір. творів у 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1979. – Т. 21. – С. 316–319.
24. Франко І. Борис Граб // Збір. творів у 50-ти т. – Т. 18. – К.: Наукова думка, 1978. – С. 177–191.
25. [Франко І.] [Допис про Дрогобицьку гімназію] // Дзвін. Галицько-українська збірка. – Львів, 1878. – С. 266–267.
26. Франко І. Спомини з моїх гімназійних часів // Збір. творів у 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1983. – Т. 39. – С. 52.
27. Франко І. З статті "Емерик Турчинський". Посмертний спогад // Іван Франко. Педагогічні статті і висловлювання. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 207.
28. Там само. – С. 424.
29. Франко І. Наші народні школи і їх потреби. (Реферат на вічі снятинським) // Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 46. – Кн. II. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 108–109.
30. Франко І. Середні школи в Галичині в рр. 1875–1883 // Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 46. – Кн. I. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 429.
31. Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 р. // Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 47. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 620.
32. Франко І. Чого хоче галицька робітницька громада? // Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 45. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 162.
33. Франко І. Народне шкільництво в Галичині. // Іван Франко. Педагогічні статті і висловлювання. – К.: Державне учбово-педагогічне видавництво "Радянська школа", 1960. – С. 118–122.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2009

УДК 378.147:811.111 (045)

Тетяна Осьмак, асистент кафедри теорії архітектури та містобудування
факультету архітектури та дизайну
Інституту міського господарства НАУ,
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено проблеми реалізації компетентнісного підходу до викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі. Розглянуто співвідношення комунікативної компетенції і загальних компетенцій з професійно-комунікативною компетентністю. Розроблено модель реалізації компетентнісного підходу у процесі викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенції, компетентність, професійно-комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що компетентнісний підхід до організації та результативного навчального процесу і його реалізація запозичено із зарубіжної педагогіки, від досить швидко знайшов своє практичне втілення у педагогіці вищої школи України. Його знаковість є

беззаперечною для вітчизняної освіти у наш час. Суспільно-інтеграційні процеси зокрема: глобалізація, демократизація, створення єдиного інформаційного простору, розвиток інформаційних технологій та міжнародної торгівлі, взаємна інтеграція культур, поширили і збагатили відповідні зв'язки між представниками різних держав.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Значно зросла потреба у оволодінні іноземними мовами як для ведення робочих переговорів, обміну професійним досвідом, особистого спілкування, так і для накопичення різноманітної інформації. Розвинене українське суспільство має потребу у фахівцях міжнародного рівня, компетентних як професійно, так і комунікативно. Підготовка таких спеціалістів можлива лише в умовах комплексного фахового підходу до викладання.

Зв'язок з найважливішими практичними завданнями. Набуття фахових навичок у процесі навчання у ВНЗ є питанням принципового значення. Освітньо-кваліфікаційні характеристики фахівців різних спеціальностей містять переліки системних умінь і навичок, якими має оволодіти кожен випускник. Саме “компетентності є тими індикаторами, які дають змогу визначити готовність випускника до життя, його подальшого, особистого розвитку й активної участі у житті суспільства” [1, 65]. Вони є тими особистісними утвореннями, які дають змогу реалізуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Відповідно до Програми з англійської мови для професійного спілкування майбутні фахівці повинні бути компетентними у обговоренні ряду професійних питань, підготовці публічних виступів, знаходженні інформації, складанні листів і документів, вирішенні низки галузевих питань англійською мовою [2, 3]. Отже, змістова спрямованість у викладанні іноземної мови студентам різних спеціальностей має бути не тільки комунікативною, а й професійно спрямованою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Саме поняття “компетентнісна освіта” виникло у США у процесі вивчення досвіду роботи видатних викладачів. Засноване на кращому практичному досвіді, воно стало результатом численних спроб проаналізувати його та підвести певну теоретичну, концептуальну основу. У результаті під “компетентнісною освітою” стали розуміти таку, яка зосереджує увагу на компетентностях особистості як меті і результату навчання. Сьогодні, незважаючи на деякі розбіжності у підходах, педагоги США визначають три основні компоненти у компетентнісній освіті: це формування знань, умінь і цінностей особистості.

У вітчизняній педагогіці досліджуються окремі питання “компетентнісної освіти”: компетентнісний підхід до оцінювання знань (О.І. Пометун),

генезис компетентнісного підходу у вітчизняній педагогіці (О.В.Овчарук), дидактичні умови формування компетентностей (С.Є. Трубачова), складові педагогічної компетентності (В.І. Лозова), ключові компетентності (Л.М. Петренко).

Окремі публікації присвячено деяким аспектам компетентнісного підходу до викладання іноземної мови (М.Г. Прадівляний, Н.В. Палєєва, А.К. Маркова). У цілому ж питання інтеграції цього підходу у викладання іноземної мови у ВНЗ є недостатньо розробленим. Тому **метою нашої статті** є з'ясування особливостей реалізації компетентнісного підходу у викладанні іноземної мови у вищій школі, а **завданнями**, підпорядкованими її розв'язання є такі: проаналізувати механізми опанування іноземною мовою професійного спрямування; вивчити співвідношення комунікативної компетенції, загальних компетенцій і професійно-комунікативної компетентності; розробити модель реалізації компетентнісного підходу у викладанні іноземної мови у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні не існує єдиної теорії стосовно основних результатів дослідження побудови і реалізації механізмів оволодіння іноземною мовою професійного спрямування. Можна з впевненістю стверджувати, що дослідники дотримуються різних точок зору.

Для одних процес “оволодіння” є непідвладним спостереженню, не може бути наочно показаний, чи полегшений свідомими діями. Викладач має працювати над створенням якомога багатшого мовного та мовленнєвого середовища, в якому процес оволодіння іноземною мовою професійного спрямування відбуватиметься без формального навчання.

Інші вчені вважають запровадження інтерактивного спілкування та “занурення” у більш-менш зрозуміле іншомовне середовище необхідною і достатньою умовою для розвитку мовленнєвих професійно орієнтованих умінь.

Опоненти перших двох точок зору розглядають когнітивну діяльність як достатню для того, щоб студенти, які вивчили певні граматичні правила і мають певний лексичний запас з іноземної мови професійного спрямування, були здатні розуміти і використовувати мову у світлі їх попереднього досвіду та кмітливості, без усякої потреби повторення.

Ті педагоги, які не розділяють жодної з перелічених теорій оволодіння іноземною мовою, обирають більш еклектичні методики. Вони вважають, що процес навчання іноземної мови професійного спрямування полегшується саме у

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

штучних умовах класної кімнати, коли комбінуються свідоме вивчення з прийомами, що дозволяють зменшити довільну увагу, вивільняючи таким чином розумові здібності для комунікативних стратегій вищого рівня.

Слід зазначити, що яким би механізмом “оволодіння” не керувались викладачі іноземної мови професійного спрямування, обов’язковими продуктами їх діяльності згідно з Загальними рекомендаціями Комітету з питань освіти при Раді Європи мають стати комунікативна компетенція (лінгвістична, соціолінгвістична, прагматична) і загальні компетенції (професійні знання, навички та досвід, здібності, риси характеру, евристичні здібності, здатність до самонавчання) випускників ВНЗ [3, 50].

Зазначені компетенції є стрижневими для того, щоб майбутній фахівець міг брати участь у актах комунікації, але недостатніми для володіння професійно-комунікативною компетентністю. Як свідчать соціологічні дослідження, сучасні роботодавці у більшості країн не мають претензій до рівня технічних знань випускників ВНЗ, проте вони часто зауважують, що у випускників немає впевненості й досвіду при інтеграції і застосуванні знань у процесі прийняття рішень не тільки іноземною, а й рідною мовою. Допомогти студентам навчитись знаходити правильні рішення у конкретних ситуаціях: навчальних, життєвих, професійних – головне завдання освіти, реалізувати яке можна лише за умови реалізації компетентнісного підходу.

У з’ясування змісту термінів “компетенція” і “компетентність” зробили внесок російські педагоги В.В. Краєвський, А.В. Хуторський [4, 6]. Вони розрізняють їх, пояснюючи, що “компетенція” у перекладі з латинського “competentia” означає коло питань, щодо яких людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід, а “компетентність” – це поєднання відповідних знань, здатностей і здібностей, що дозволяють професійно діяти у певній сфері діяльності.

Тобто для того, щоб майбутній фахівець набув професійно-комунікативної компетентності необхідно, щоб у нього сформувались фахові уміння і навички. Зокрема, Л.М. Петренко наголошує на таких професійно значущих уміннях і навичках, як: уміння самостійно навчатися, працювати в міжнародних командах, мотивувати й переконувати, вирішувати конфліктні ситуації, приймати рішення, уміти запобігати стресам, бути енергійним, ініціативним, гнучким, витривалим у роботі. Крім того для забезпечення комунікативної складової компетентності важливими є здатності, перелічені у загальних

рекомендаціях Комітету з питань освіти при Раді Європи, а саме:

- висловлювати і розуміти зміст, пов’язаний з певними професійними темами;
- інтерпретувати і передавати зміст за допомогою контексту;
- брати участь у різних видах комунікативної діяльності (продуктивних, рецептивних, інтерактивних, опосередкованих);
- виконувати комунікативні завдання у ролі учасника комунікативної ситуації у певній галузі за принципом кооперації [3, 50].

З метою успішного оволодіння студентами зазначеними знаннями, уміннями і навичками слід допомогти студентам дізнатися про переважаючі у них діяльнісні стратегії, використовуючи методи психологічного тестування. І. Підласий зазначає, що без діагностики неможливе ефективне управління процесом навчання студентів, досягнення ними найкращих для цих умов результатів [5, 544]. Отже, педагогу слід вивчити усю сукупність сприятливих способів здійснення студентом діяльності, яка у подальшому, як вважає Я.Пономарьов, визначатиме специфіку його професійної діяльності та вирішення ним конкретних практичних життєво важливих завдань [6, 128].

Вчені довели, що стиль діяльності особистості визначається приблизно до 25 років. У процесі свого розвитку особистість може добре оволодіти і протилежними до її стильових особливостей властивостями. Добре, коли людина усвідомлює, що її переваги є одночасно й обмеженнями, а для успішної життєдіяльності часто потрібні різноманітні способи пізнання, формулювання і вирішення завдань, виконання професійної діяльності. У нормі для людини краще, коли в її стилі діяльності встановлюється баланс між природженими й набутими якостями і вона стає здатною вільно користуватись у разі потреби усіма перевагами. Саме тому знання свого стилю діяльності допомагає людині у процесах саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації у професійній діяльності.

Проаналізувавши усі компоненти процесу викладання іноземної мови професійного спрямування, спрямовані на розвиток професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців, ми розробили модель реалізації компетентнісного підходу у ВНЗ.

Висновки. Багаторічний досвід роботи у ВНЗ доводить, що реалізація компетентнісного підходу у викладання іноземної мови професійного спрямування є нелегкою справою, де кожна складова цього процесу є важливою і

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рис. 1. Модель реалізації компетентнісного підходу у викладанні іноземної мови професійного спрямування у ВНЗ

непересічною для одержання цінного продукту – професійно-комунікативної компетенції іноземною мовою. Результати від впровадження моделі свідчать на її користь: 1) формування комунікативної компетенції іноземною мовою стає усвідомленим і цілеспрямованим; 2) інтеграція професійних знань, сформованих рідною мовою, у контекст занять з іноземної мови за спорідненими темами надає впевненості студентам для тренування як комунікативних, так і загальних компетенцій; 3) усвідомлення студентами переважаючих у них діяльнісних стратегій стимулює їх до саморегуляції власної діяльності на етапі виконання тренувальних вправ. Студенти і викладач стають однодумцями. Стиль викладання з авторитарного (за традиційного підходу) змінюється на партнерський. Студент стає суб'єктом власного вдосконалення професійного і комунікативного, відчуючи зацікавленість викладача у його успіхах. І координатором цього процесу є викладач – професіонал, порадник і натхненник.

1. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти // *Рідна школа*. – 2005. – №1. – С. 65 – 69.

2. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Кол. авт.: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.

3. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Процеси вивчення та викладання іноземних мов // *Іноземні мови*. – 2000. – №3. – С. 50 – 55.

4. Краевский В.В., Хуторской А.В. Предметное и общественное в образовательных стандартах // *Педагогика*. – 2003. – №3. – С. 3 – 10.

5. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс. Учебн. для студентов пед. вузов: В 2 кн. – М.: ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

6. Пономарёв Я.А. Психология творчества. – М.: Наука, 1976. – 303 с.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2009

a b c d a b c d a b c d a b c d a b
?
Джерела мудрості

“Націоналізм – це не програма, націоналізм – це постріли”.

“Батьківщина – не територія, а сума подвигів”.

“Істину не пізнають. Істину створюють”.

Нестор Літописець

ієродиякон Києво-Печерського монастиря, митрополит

a b c d a b c d a b c d a b c d a b